

ХЕРСОНСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ КОМПЛЕКС № 51
ім. Г.О. ПОТЬОМКІНА ХЕРСОНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ при УПРАВЛІННІ ОСВІТИ
ХЕРСОНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
КЗ «МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК»
МУЗЕЙ ІСТОРІЇ МІСТА ХЕРСОНА

ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

УКРАЇНСЬКА
РЕВОЛЮЦІЯ
1917–1921 років

Матеріали тематичної виставки

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ №17/2016 (витяг)

Про заходи з відзначення 100-річчя подій Української революції 1917 - 1921 років

З метою вшанування традицій боротьби за незалежність і соборність України та військової звитяги захисників рідної землі, творців національної державності, тисячолітньої історії державотворення нашого народу, визнання історичного значення подій, пов'язаних із визвольною боротьбою початку ХХ століття та утвердженням української державності у формі Української Народної Республіки, Української Держави і Західноукраїнської Народної Республіки, їх значення для відновлення Україною незалежності у 1991 році, утвердження історичної єдності земель, консолідації суспільства, зміцнення міжнародного авторитету України та у зв'язку зі 100-річчям подій Української революції 1917 - 1921 років **постановляю:**

1. Проголосити 2017 рік Роком Української революції 1917 - 1921 років.
2. Визначити вшанування подій та видатних учасників Української революції 1917 - 1921 років одним із пріоритетів діяльності органів державної влади на 2017 - 2021 роки.

Президент України П.ПОРОШЕНКО

22 січня 2016 року

ЗМІСТ

- ✓ **Указ Президента України « 17/ 2016 (витяг)**
- ✓ **Повідомлення «Відкриття виставки
«Формування Української державності 1917-1921 рр.»**
- ✓ **Матеріали екскурсії**
- ✓ **Фотогалерея**
- ✓ **Банери**

ВІДКРИТТЯ ВИСТАВКИ «ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ 1917-1921 РР.»

07.12.2016 р. у Херсонському навчально-виховному комплексі «загальноосвітня школа I ступеня-спеціалізована школа II ступеня-колегіум» №51 ім. Г.О.Потьомкіна Херсонської міської ради відбулося відкриття тематичної виставки «Формування української державності в 1917 -1921 р.р.» за сприянням методичного кабінету при управлінні освіти Херсонської міської ради та Комунального закладу «Мала академія наук» учнівської молоді Херсонської обласної ради.

Ця подія є визначною для нас з декількох причин.

По-перше, 2016 рік визнано роком української державності, ми відзначаємо 25 річницю Незалежності України. Хоча уперше в ХХ столітті незалежність України була проголошена 22 січня 1918 року IV Універсалом Української Центральної Ради. Держава проіснувала 3 роки. Це був час безперервної боротьби за її збереження.

По-друге 2017 рік проголошено Роком Української революції 1917 – 1921 років. Цим заходом, ми відкрили урочистості пов'язанні з відзначенням 100-річчя початку української революції та боротьби з українську державність.

Гостям та учням 8-11 класів юні екскурсоводи НВК продемонстрували володіння історичним матеріалом на високому рівні. Відвідувачам була надана можливість ознайомитися більш детально з історичним минулим своєї Батьківщини, зрозуміти, який нелегкий був шлях українців у процесі творення власної Держави на початку ХХ століття.

МАТЕРІАЛИ ЕКСКУРСІЇ

Банер № 2. Пробудження українства.

На початку ХХ століття українські землі були розділені між двома імперіями. Західноукраїнські землі були під владою Австро-Угорщини, а більшість українських земель знаходилась у складі Російської імперії. 1 серпня 1914 року почалась Перша світова війна. В ній брали участь країни, які об'єднались у два ворогуючих блоки - Троїстий союз (Німеччина, Австро-Угорщина, Італія) та Антанта (Росія, Франція, Англія). Для українців ця війна носила братовбивчий характер, тому що не по своїй волі вони змушені були захищати інтереси воюючих між собою держав, під владою яких перебували на той час.

Банер №3 Пробудження українства.

Події Першої світової війни призвели до економічної, військової та політичної кризи в Російській імперії. 23 лютого 1917р. у Петрограді відбулася лютнева буржуазно-демократична революція, яка призвела до повалення влади російського царя та створення Тимчасового уряду. Українці активно підтримали революційні події. По всій країні прокотилась хвиля демонстрацій, під час яких висувались гасла про надання автономії та демократичних прав.

Банер № 4 Доба Центральної Ради.

17(4) березня 1917 р. у Києві представники ліберально-демократичних й соціалістичних сил проголосили створення Української Центральної Ради (УЦР), що мала виконувати функції координатора українського руху. 20(7) березня було обрано керівництво УЦР. Її головою став М. Грушевський. Заступниками голови обрано В. Винниченка і С. Єфремова. У березні – квітні 1917 р. відбулося створення першого українського полку ім. Б. Хмельницького з ініціативи «Українського військового клубу імені гетьмана П. Полуботка» на чолі з М. Міхновським. Також сформовано Український

генеральний військовий комітет із 18 осіб на чолі з С. Петлюрою. Комітет мав відати українськими військовими справами. 23 (10) червня УЦР оприлюднила свій I Універсал, в якому проголошувалась автономія України. У червні 1917 року в Києві створено перший уряд під назвою Генеральний Секретаріат, який став виконавчим органом запровадження в життя рішень УЦР. Його очолив В. Винниченко. 16 (3) липня 1917 року було проголошено II Універсал, в якому викладено результати переговорів УЦР з Тимчасовим урядом. УЦР зобов'язувалась не проголошувати автономію України до скликання Всеросійських Установчих Зборів. Другий універсал спричинив урядову кризу в Росії.

Банер №5 Доба Центральної Ради.

В ніч з 25 на 26 жовтня 1927 р. під керівництвом більшовицької партії відбулося збройне повстання, внаслідок якого було повалено владу Тимчасового уряду. II Всеросійський з'їзд рад проголосив Росію Республікою рад робітничих, солдатських і селянських депутатів. Сформувався перший радянський уряд Росії – Рада Народних Комісарів (РНК), який очолив Володимир Ленін. Спроби більшовиків поширити контроль на територію України підштовхнули Центральну Раду до більш рішучих дій. 20 (7) листопада 1917 р. вона ухвалила III Універсал в якому йшлося: проголошення Української Народної Республіки (УНР) в складі федеративної демократичної Росії; УЦР – вищий законодавчий, а Генеральний Секретаріат – вищий виконавчий орган УНР.

В грудні 1917 р. розпочалася війна між більшовиками та УЦР. Нерішуча внутрішня політика Центральної Ради підірвала її авторитет серед населення. Як наслідок, у першій половині січня вислані з Центральної Росії більшовицькі загони під командування В. Антонова-Овсієнка

захопили всю Лівобережну Україну, а наприкінці місяця підступили під українську столицю. Загроза захоплення більшовиками України змусила УЦР 22 січня 1918 р. оприлюднити IV універсал, в якому Українська Народна Республіка проголошувалася самостійною, незалежною, вільною, суверенною державою, а влада УНР належить народу, до Установчих зборів владу здійснює УЦР та Генеральний Секретаріат (нова назва – Рада Народних міністрів).

Банер № 6 Доба Гетьманату.

УЦР вирішила укласти угоду з країнами Четвертного союзу. Уже 9 лютого (27 січня) 1918 р. у Бресті був підписаний мирний договір. Україні поверталася Холмщина та Берестейщина, забезпечувався обмін військовополоненими, торгівлю необхідними товарами. УНР визнавалася незалежною державою, отже стала суб'єктом міждержавних відносин. Договір передбачав поставку в 1918 р. до Німеччини й Австро-Угорщини 960 тис. тонн хліба, 48 тис. тонн цукру, 44 тис. тонн м'яса (живою вагою). Союзники обіцяли надати УНР військову допомогу у боротьбі проти радянської влади в Україні і відновлення влади УЦР. Неспроможність УЦР виконати обіцянки перед країнами Четвертного союзу призвела до її повалення. 29 квітня 1918 р. за погодженням з німецькою військовою адміністрацією Українська Центральна Рада була скинута. Тоді ж на Всеукраїнському землеробському конгресі в Києві генерал Павло Скоропадський був проголошений гетьманом України. Замість Української Народної Республіки була створена Українська Держава. Тоді ж було опубліковано «Грамоту до всього українського народу», де гетьман заявляв, що «відкликнувся на поклик трудящих мас Українського народу і взяв на себе тимчасово всю повноту влади». Нова держава ґрунтувалася як на республіканських, так і на монархічних засадах. За формою це була диктаторська

влада з атрибутами національної традиції, за політичною суттю – авторитарний режим. Гетьманом було сформовано новий уряд, який отримав назву Рада міністрів. Главою Кабінету міністрів став Ф. Лизогуб.

У промисловості було ліквідовано робочий контроль на виробництві, заборонялися страйки, скасовувався 8-годинний робочий день і встановлювався 12-годинний; відновився залізничний рух. Крім того, було повернуто попереднім власникам їхні націоналізовані раніше підприємства. У липні 1918 р. був розроблений «Проект загальних основ земельної реформи». Фактично в державі було відновлене поміщицьке землеволодіння. Також, П. Скоропадський здійснив спробу створити національну армію, чисельність якої повинна була перевищити 300 тис. осіб. Гетьман прагнув відродити і козацтво в Україні. В Українській державі була реформована банківська мережа, прийнятий збалансований державний бюджет, вжиті заходи для становлення української грошової системи. Були здійснені спроби українізації державного апарату і системи освіти: поряд із російськими гімназіями утворювалися українські, яких восени 1918 р. нараховувалося 150; був прийнятий закон про обов'язкове вивчення української мови і літератури, історії та географії України; відкрилися нові українські університети: у Києві і Кам'янець-Подільському; в університетах Києва, Харкова та Одеси почали працювати кафедри української мови, літератури, історії та права. 27 листопада 1918 р. була відкрита Українська Академія Наук. Її президентом був обраний В. Вернадський. В Українській державі були організовані Національна бібліотека, Національний архів, Національна галерея мистецтв, Національний історичний музей, Український національний театр під керівництвом П. Саксаганського, «Молодий театр» Л. Курбаса, Державний симфонічний оркестр, Українська державна капела тощо. За П. Скоропадського

відбулося утворення української автокефальної церкви на чолі з митрополитом В. Липківським. Одним із головних завдань уряду гетьманату була боротьба за міжнародне визнання Української Держави. П. Скоропадський домогся дипломатичного союзу із Німеччиною, а також встановлення дипломатичних відносин з 30 країнами.

Однак реставрація дореволюційних порядків на селі, однобічна орієнтація гетьманату на великих землевласників і буржуазію відштовхнули від нього селянство, національну інтелігенцію та робітників. Крім того, поразка Німеччини у Першій світовій війні позбавила гетьманську державу опори та гаранта стабільності.

Банер № 7 Доба Директорії.

У травні 1918 р. відбулося створення Українського національно-державного союзу (УНДС).

14 листопада 1918 р. в Києві відбулося таємне засідання УНС. На ньому було створено п'яти осібний тимчасовий верховний орган Української Народної Республіки – Директорію, яку очолив соціал-демократ В. Винниченко. С. Петлюра обійняв посаду головного отамана військ УНР.

Після боїв 14 грудня 1918 р. гетьман Павло Скоропадський зрікся влади і виїхав до Німеччини.

26 грудня 1918 р. Директорія проголосила свою Декларацію, яка стала програмним документом. В ній проголошувалася ліквідація режиму П. Скоропадського, скасування законів, запроваджених його урядом, відновлення незалежної Української Народної Республіки, дії всіх законів Центральної Ради, проведення виборів до Трудового Конгресу України, якому належатиме вища законодавча влада в країні. 22 січня 1919 р. на Софійському майдані в Києві відбувся урочистий Акт злуки – об'єднання УНР і ЗУНР в єдину соборну державу. Наступного дня Конгрес ратифікував

«Універсал Соборності», ЗУНР перетворилася на Західну область УНР (ЗО УНР). УНР зобов'язувалася надавати ЗО УНР військову допомогу в боротьбі з польською агресією. Підписання Акту злуки було вагомим успіхом Директорії в згуртуванні українців і розбудові держави.

Банер № 9 ЗУНР

18 жовтня 1918 р. українські парламентарії з Галичини й Буковини, керівники політичних партій і церковні ієрархи утворили у Львові Українську Національну Раду (УНР). Наступного дня вона оголосила про намір об'єднати західноукраїнські землі в єдину Українську державу. В ніч з 31 жовтня на 1 листопада українські військові з'єднання взяли під контроль усі головні пункти Львова. 1 листопада Українська Національна Рада перебрала до своїх рук владу в багатьох містах Східної Галичини. Того ж дня представники австрійських властей у Львові погодилися нарешті на передачу влади УНР. 9 листопада 1918 р. вона утворила уряд – Державний Секретаріат, який очолив Кость Левицький. 13 листопада 1918 р. УНР ухвалила «Тимчасовий Основний Закон про державну самостійність українських земель бувшої Австро-Угорської монархії». Ця дата стала днем проголошення Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР). Її президентом став Євген Петрушевич. Територія ЗУНР охоплювала Східну Галичину, Буковину і Закарпаття. Гербом ЗУНР став Золотий Лев на синьому полі, повернутий у праву сторону, прапор – синьо-жовтий. Одразу ж після проголошення ЗУНР почалася українсько-польська війна. Тиск ворогів спонукало уряд ЗУНР звернутися по допомогу до наддніпрянських братів. У Фастові 1 грудня було укладено «передвступний договір» про «злуку обох Українських держав в одну державну одиницю». 22 січня 1919 р. Директорія УНР видала Універсал, у якому оповістила про злиття в єдину державу – Українську Народну Республіку –

Галичини, Буковини, Угорської Русі та Наддніпрянської України. Того ж дня на Софійському майдані в урочистій обстановці проголошено Злуку українських земель та утворення Єдиної незалежної соборної української держави. Але через воєнний стан практичне злиття двох державних організацій відкладалося на майбутнє.

У ході воєнних операцій з початком війни було створено Українську Галицьку Армію (УГА), основою для формування якої став Легіон українських січових стрільців, доповнений новобранцями з мобілізації. 7 червня 1919 р. розпочала наступальну операцію у напрямку Чортків – Львів (Чортківська офензива). Українським військам вдалося потіснити польську армію на лінію Дністер – Гнила Липа – Перемишляни – Підкамінь. Проте 25 червня 1919 р. на Паризькій конференції представники Антанти визнали право Польщі на окупацію Східної Галичини. Під час Чортківської операції галицькі частини відчували постійну нестачу в зброї, боєприпасах та військовому спорядженні. 28 червня 1919 р. польська армія перейшла в контрнаступ на фронті від Бродів до Коломиї. Виснажені двадцятиденними наступальними боями, українські війська змушені відступити, і 16–17 липня 1919 р. частини УГА перейшли Збруч. Західноукраїнські землі були окуповані Польщею. 14 березня 1923 р. Рада послів держав Антанти прийняла остаточне рішення про приєднання Східної Галичини і Західної Волині до Польщі. В той же час 10 вересня 1919 р., за Сен-Жерменським договором, відбувся перехід Північної Буковини до складу Румунії, а Закарпаття до Чехословаччини.

Банер № 10 Перша окупація

29 січня 1918 р. відбувся бій під Крутами між радянськими військами на чолі з М. Муравйовим та загonom українських добровольців, до складу якого входило 500 студентів, на чолі з сотником

В. Омельчинком. Українські війська були розбиті.

26 січня 1918 р. Мала Рада і Рада Народних міністрів залишила Київ. Тоді ж більшовицькі війська увійшли до української столиці. Почалася перша радянська окупація українських земель. 18 лютого 1918 р. німецькі війська перейшли у наступ проти радянських військ, через 9 днів вони були вже біля Києва. 25 лютого в наступ перейшли австро-угорські війська й оволоділи того ж дня Кам'янцем-Подільським. Загальна кількість німецьких та австро-угорських військ в Україні становила 450 тис. вояків. 2 березня в Київ увійшли війська УНР на чолі з С. Петлюрою, а за ними – німецькі військові частини.

Банер № 12 Друга окупація

Використавши важке становище Директорії, більшовики організували другий похід на Україну. 3 січня 1919 р. війська УНР змушені були залишити Харків. 16 січня 1919 р. Директорія оголосила війну РСФРР. Незважаючи на впертий опір українських республіканських військ, радянські війська 19 січня захопили Полтаву, зайняли майже всю Лівобережну Україну. Далі воєнні дії перекинулися на Правобережжя. 5 лютого 1919 р. радянські війська вступили в Київ. За короткий час майже вся Правобережна Україна опинилася під контролем більшовиків. На середину квітня 1919 р. тут знову було встановлено радянську владу. 6 січня 1919 р. назва Українська Народна Республіка була замінена на Українську Соціалістичну Радянську Республіку (УСРР). 29 січня 1919 р. було прийнято рішення про перейменування Тимчасового робітничо-селянського уряду на Раду Народних Комісарів.

Так, на українських землях почалася політика «воєнного комунізму», яка передбачала тотальне державне регулювання економіки та суспільного життя. Почалася одержавлення фінансів, транспорту, системи зв'язку. Проводилися

націоналізація підприємств важкої, середньої та дрібної промисловості, встановлювався державний контроль за виробництвом, вводилася загальна трудова повинність, мілітаризація праці тощо. Заборонялася та ліквідовувалася вільна торгівля, товарно-грошові відносини, введено прямий товарообіг, встановлено тверді ціни на товари, скасовувалася платня за житло, комунальні послуги, транспорт, вводилася карткова система постачання міського населення.

Банер № 14 Третя окупація

Влітку 1919 р. ц боротьбі за оволодіння Україною зійшлися білогвардійські війська і Червона армія. Нові спроби прорватися в центральні райони України робила також армія УНР. С. Петлюра з найближчим оточенням у грудні 1919 р. виїхав до Варшави, де розпочав переговори з польським керівництвом про визнання УНР і про спільні дії у боротьбі з Радянською Росією. 11 жовтня радянські війська розпочали контрнаступ. 12 грудня денікінці були вибиті з Харкова, а 16 грудня вони залишили Київ. На початку січня 1920 р. Червона армія повністю зайняла Донбас. У січні – лютому розгорнулися бої за Правобережжя. У перші дні лютого більшовики увійшли в Миколаїв і Херсон, а потім в Одесу. 21–24 квітня 1920 р. між представниками УНР та Польщі був підписаний Варшавський договір. Згідно з його умовами Польща визнавала незалежність УНР на чолі з Директорією та Головним отаманом С. Петлюрою. Було обумовлено домовленість про спільні воєнні дії проти більшовиків на території України. Отож, 25 квітня об'єднана польсько-українська армія почала наступ проти Західного та Південно-Західного фронтів Червоної армії. 14–26 травня тривав успішний наступ Червоної армії. 12 червня 1920 р. більшовики вступили до столиці України. 12 жовтня 1920 р. між Радянською Росією та Польщею було укладено перемир'я. Це у свою чергу,

означало розрив з УНР. Українські війська продовжили самостійно вести боротьбу з червоноармійцями, але армія УНР перестала існувати як організована військова сила.

Банер № 15 Злочини ЧК в Україні

Масовий політичний терор проти своїх ідейних противників більшовики розпочали з перших днів існування радянської влади. Була створена Всеукраїнська надзвичайна комісія. Надзвичайні комісії швидко виносили вироки з будь-якого приводу, десятки тисяч людей по всій Україні було розстріляно без суду і слідства. У Києві в 1919 р. було страчено 12 тис. осіб, в Одесі, Миколаєві та Херсоні – 14 тис. Жертвами червоного терору стали не лише поміщики, капіталісти члени підпільних організацій та повстанських загонів. Серед страчених було чимало безпартійних інтелігентів, священників, службовців.

Банер № 16 Більшовицькі грабежі.

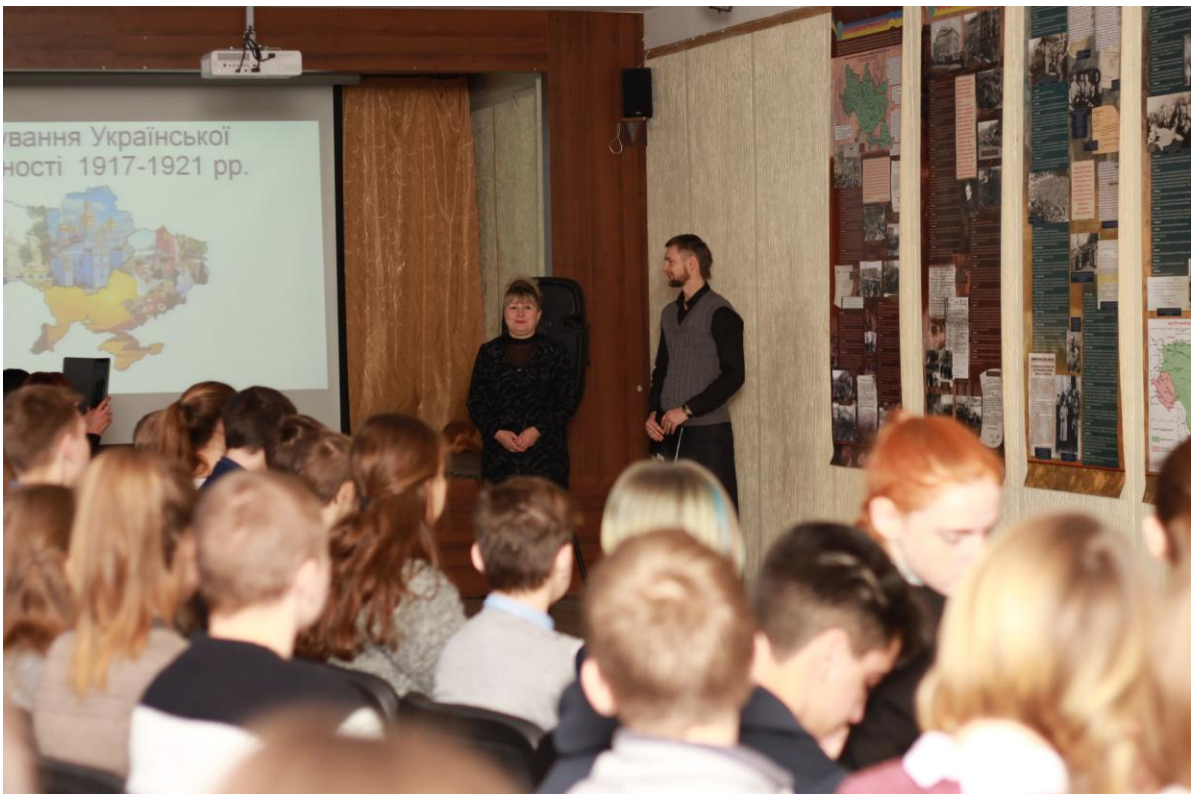
Прийшовши до влади, більшовики запровадили політику «воєнного комунізму», складовими якої були: продрозкладка – усе зерно, крім необхідного мінімуму, селяни повинні були здавати державі; заборонялася приватна торгівля продуктами харчування, оголошувалась державна монополія на найважливіші продовольчі товари (хліб, цукор, чай, сіль); націоналізація промисловості, обов'язкова трудова повинність. Проведення політики «воєнного комунізму» мало для України трагічні наслідки – скорочення посівних площ, руйнацію сільськогосподарського виробництва. Усе це призвело до голоду 1921-1923 рр.

Отже, визвольні змагання українського народу 1917-1921 рр. закінчилися поразкою. Історичне значення цих подій полягає в тому, що українці знову нагадали всьому світові про себе як про окрему націю, що має повне право на власну державу.

ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ.

Матеріали тематичної виставки

ФОТОГАЛЕРЕЯ

ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ.

Матеріали тематичної виставки

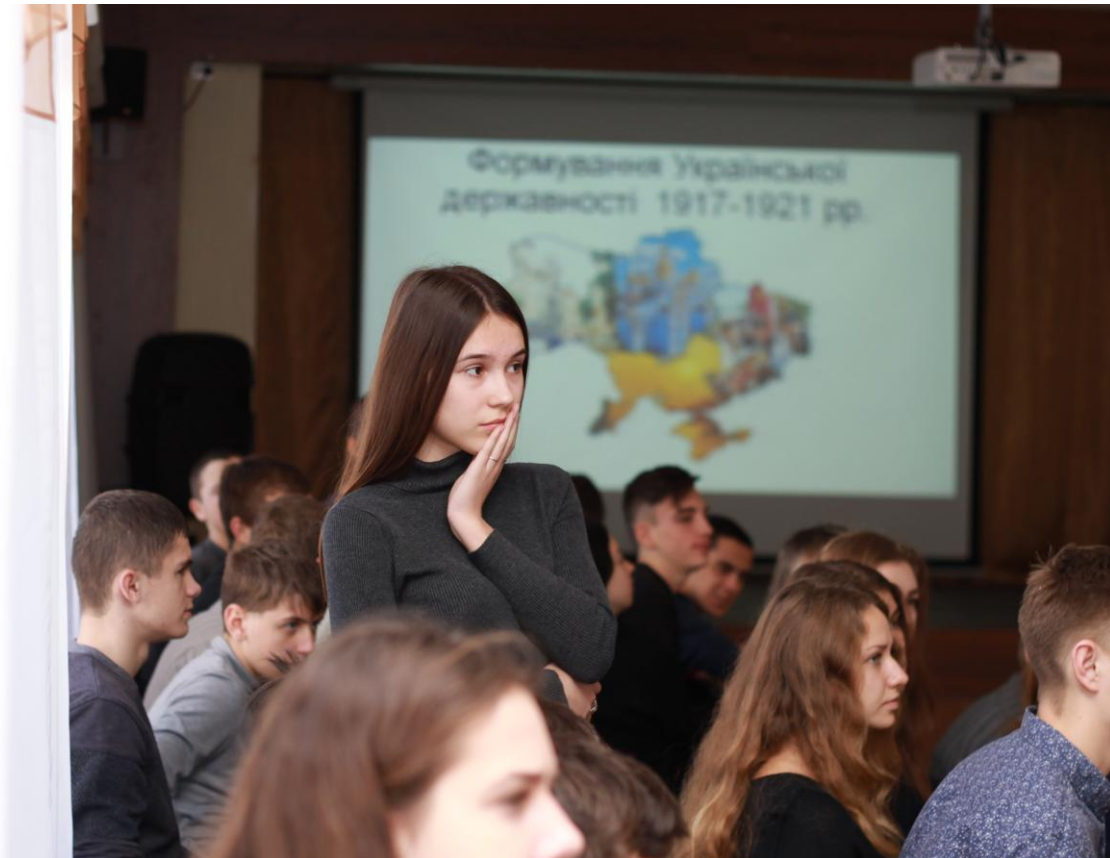
ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ.

Матеріали тематичної виставки

ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ.

Матеріали тематичної виставки

ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ.

Матеріали тематичної виставки

ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ ДОБА ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ

24 червня
Проголошення на Софійській площі в Києві Першого Універсалу УЦРади.

28 червня
УЦРада обирає Генеральний Секретаріат як орган української державної влади і доручає йому реалізувати всі національні домагання.

14 липня
До Києва прибули міністри Тимчасового Уряду Каренський, Церетелі й Терещенко на переговори з УЦРадою.

14 липня
УЦРада ухвалила: до складу Малої Ради мають входити 40 представників від українців і 18 від національних меншин.

16 липня
Мала Рада ухвалює Другий Універсал.

29 липня
Мала Рада ухвалила Статут вищого управління України.

8 серпня
З Києва на фронт виїжджає полк ім. Богдана Хмельницького. На ст. Пост-Волинський їх обстріляли московські кірасири і донці.

17 серпня
Тимчасовий Уряд видає Тимчасову інструкцію для Генерального Секретаріату Тимчасового Уряду в Україні, якою визнавалася компетенція Генерального Секретаріату лише на 5 губерній: Київську, Волинську, Полтавську, Чернігівську та Подільську.

22 вересня
Мала Рада ухвалила постанову про Українські Установчі Збори. Представники національних меншин гостро критикують наміри України відділитися від Росії.

27 вересня
У Петрограді розпочалася Державна Демократична Народа. Коли делегати від України почали висловлювати українські домагання, їх не заохотили слухати, пролунали вигук: «В Сибір з цих устатих хохлів».

13 жовтня
Російський Тимчасовий Уряд за донесенням Київської судової палати ставить під слідство Генеральний Секретаріат України за намір скликати Українські Установчі Збори.

7 листопада
У Петрограді відбувся державний переворот. Мала Рада на надзвичайному засіданні обрала Крайовий комітет для охорони революції в Україні. Комітет видає вказову до громадян України у справі подій в Петрограді та про поширення своїх повноважень на 9 українських губерній.

8 листопада
УЦРада ухвалила резолюцію проти більшовицького повстання. Делегати від російської партії більшовиків покинули Крайовий Комітет і вийшли зі складу УЦРади.

9 листопада
Начальник Київської округи ген. Квіцинський відмовився визнати Крайовий Комітет охорони революції, тому останній вирішив прийняти свою діяльність і передав повноваження Генеральному Секретаріату УЦРади.

11 листопада
Арештовано членів революційного комітету більшовиків. УЦРада ухвалює за основу законопроект про вибори до Українських Установчих Зборів і доручає Малій Раді остаточно затвердити закон і провести вибори.

13 листопада
УЦРада поширила свій вплив на українські етнічні землі: Херсонщину, Катеринославщину, Харківщину, материкову Таврію і частини Курщини і Вороніжчини. Було ухвалено рішення перевести Київ на мирне становище, вивести всі війська, що прибули з фронту, і передати владу УЦРади.

14 листопада
УЦРада і Генеральний Секретаріат визнані за крайову владу. Генеральний секретар військових справ С. Петлюра підпорядковує військову міліцію українській владі.

20 листопада
Після проголошення Третього Універсалу зреклася мандатів УЦРади депутат від Російської партії кадетів В. Крупок і представник польського Центру В. Рудницький.

21 листопада
Генеральний Секретар військових справ С. Петлюра призначив ген. П. Скоропадського командувачем військ Правобережної України й підпорядкував йому всі військові частини, що дислокувалися на Правобережжя.

Генеральний Секретаріат Української Центральної Ради.

Перший Універсал Української Центральної Ради 24 червня 1917 р.

«Хай буде Україна вільною... На одлясся від всієї Росії, не розриваючи з державою Російською, хай народ український на свої землі має право сам порядкувати своїм життям. Хай порядок і лад на Україні дають вибрані вселюдним, рівним, прямим і тайним голосуванням Всенародні Українські Збори (Соїм). Всі закони, що повинні дати той лад тут у нас, на Україні, мають право видавати тільки наші Українські Збори... через те ми, Українська Центрально Рада, видаємо сей Універсал до всього нашого народу і оповіщаємо: одини самі будемо творити наше життя...»

Другий Універсал Української Центральної Ради 16 липня 1917 р.

«Громадні землі Української... Временне правительство, стоючи на сторожі завойованої революційним народом волі, визначив за кожним народом право на самоозначення і відносично остаточне встановлення форми його до Учредительного Зібрання... простягає руку представникам Української демократії — Центральної Раді... і закликає, в згоді з ним, творити нове життя України... Повновена Центрально Рада виділить наново з свого складу скремий відповідальний період новою орган — Генеральний Секретаріат... Українським народом... поповниться на справедливих основих представниками інших народів, що живуть на Україні... і тоді стане тим єдиним найвищим Органом революційної демократії України, який буде представляти інтереси всієї людності нашого краю...»

Члени Генерального Секретаріату. Складено згідно із статуту.
Сидор Петлюра, Сергій Бірюков, Ванданар Волинський, Іван Сістаківський, Михайло Савицький, Сидорко Баран, Микола Стельмак, Павло Христиняк 1917 р.

Самозванець Сидорко Баран — Генеральний секретаріат відмовився прийняти його на посаду 2 липня 1917 р.

Справа відродження національної соборної державності очолила УЦРада. Вона стала керівним центром визвольних змагань, до якого потягнулося пробуджене могутнім національно-визвольним зривом українство.

«Народ Український! Одини Україна стає Українською Народною Республікою... До установчих Зборів України вся власть творити лад на землях наших, давати закони й правити належить нам, Українській Центральної Раді! І нашою правительству — Генеральному Секретаріату України... До території Народної Української Республіки належать землі, заселені у більшості Українцями: Київщина, Подія, Волинь, Чернігівщина, Полтавщина, Харківщина, Катеринославщина, Херсонщина, Таврія (без Криму). Остаточне визначення границь Української Народної Республіки, як що до прилучення частин Курщини, Холмищини, Вороніжчини, так і суміжних губерній і областей, де більшість населення українське, має бути встановлене по згоді організованої волі народів...»

Вказівка і Протокол Універсалу УЦРади (жовтень 1917 р.)

Делегати Першого Всеукраїнського візвального Лубівського Конгресу — Сидор Петлюра, Микола Грушевський, Ванданар Волинський 27 жовтня 1917 р.

Уряд Катлян — командир Першого революційного козацького полку ген. В. Катлянський 1918 р.

Указ Ново-Бузького стільського суду про приєднання Української Центральної Ради 16 листопада 1917 р.

Указ Ново-Бузького стільського суду про приєднання Української Центральної Ради 16 листопада 1917 р.

22 листопада
На Софійській площі у присутності французької, італійської і румунської делегації урочисто оприлюднено Третій Універсал. Аналогічно оприлюднення відбулись у Полтаві, Катеринославі, Одесі та інших містах.

27 листопада
УЦРада за пропозицією представника Холмищини Тимоша Олексюка ухвалила резолюцію у справі Холмищини й Підляшшя, протестуючи проти прилучення цих українських земель до Польщі.

29 листопада
За наказом Генерального Секретаріату у ніч на 30 листопада обеззброєно всі більшовицькі російські полки, що дислокувалися в Києві, попередивши тим повстання проти УЦРади.

30 листопада
Генеральний Секретаріат видає вказову до війська, фронту і тилу, у якій висловлена позиція України до більшовиків, а саме — Рада Народних Комисарів не визнається за владу в Росії. Мала Рада ухвалює закон «Про Українські Установчі Збори».

ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ.

Матеріали тематичної виставки

ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ ДОБА ГЕТЬМАНАТУ

29 квітня
На Всеукраїнському виборчому з'їзді генерала Павла Скоропадського проголошено гетьманом України.

30 квітня
На посаду Голови Ради Міністрів Української Держави призначено Миколу Василенка, якому доручено сформувати уряд.

7 травня
Рада Міністрів підтвердила квітень про приєднання Криму до Української держави та ухвалила закон про підтвердження державної монополії на продаж цукру.

15 травня
Підписано договір між урядом Української Держави з одного боку і Німеччиною та Австро-Угорщиною з другого про надання останній позику у розмір 400 млн. крб. для закупівлі українського продовольства.

18 травня
Рада Міністрів ухвалила закон про утворення Державної варти.

23 травня
Розпочалися мирні переговори між представниками Української Держави і більшовицької Росії про розмежування.

28 травня
До Києва прибула повноважна делегация Кубані на чолі з головою Крайової Ради Миколою Раїсовим з пропозицією приєднання до України.

30 травня
Міністр закордонних справ Дмитро Дорошенко звернувся із спеціальним листом до німецького посла в Україні барона Мумма щодо включення Криму до складу України.

12 червня
Губернський з'їзд землевласників і кліборобів Таврії, який відбувся в Симферополі, підтримав пропозицію щодо приєднання Криму до України.

20 червня
У Києві відкрився Всеукраїнський церковний Собор.

Червень
Представники північних повітів Чернігівщини звернулися з проханням про приєднання Стародубщини до Української Держави.

1 липня
Ухвалено рішення про заснування в Кам'янці-Подільському Українського університету.

2 липня
Ухвалено закон про громадянство Української Держави.

8 липня
Утворено Державний сенат Української Держави — вищу судову інстанцію.

9 липня
Створено комісію з розробки проекту Української академії наук.

10 липня
Київське православне духовенство знало анафему з гетьмана Івана Мазепи.

24 липня
Україною і Німеччиною ратифіковано Берестейський мирний договір.

Ухвалено закони про загальну військову повинність, кримінальну відповідальність за перешкоди на максимальну автономію автономних (чи і спеціально) порядком призначення осіб на урядові служби.

27 липня
З огляду на антиукраїнську політику Кримського крайового уряду на чолі з генералом Сулькевичем уряд Української Держави оголосив економічну блокаду півострову.

31 липня
Ухвалено закон про заснування у Київському, Харківському та Одеському університетах кафедр української мови, української літератури, української історії та українського права; у Ніжинському історико-філософському інституті відкрито кафедри української мови та української історії.

1 серпня
Ухвалено закони про верховне управління державою і політичне становище військовослужбовців.

2 серпня
Ухвалено закон про утворення фонду Національної бібліотеки Української Держави.

6 серпня
Всеукраїнський церковний Собор висловився за автокефалію Української церкви.

10 серпня
Затверджено статут Українського державного банку і його основний (100 млн. крб.) і резервний (10 млн. крб.) капітали.

17 серпня
Ухвалено закон про обмеження ввезення в Україну російських грошових знаків.

22 серпня
У Відні відбувся обмін грамотами між Україною і Туреччиною з нагоди ратифікації Берестейського мирного договору.

28 серпня
У Симферополі відбувся Перший український з'їзд, який ухвалив об'єднати всі українські організації півострова.

4 вересня
Розпочався офіційний візит гетьмана П. Скоропадського до Німеччини.

10 вересня
Підписано економічного договору між Українською Державою та Німеччиною і Австро-Угорщиною на 1918–1919 господарські роки.

18 вересня
З огляду на прохання Крайового уряду генерала Сулькевича Рада Міністрів Української Держави тимчасово припинила митну війну з Кримом.

2 жовтня
Затверджено тимчасове положення про утворення міських дум і проведення виборів до них.

5 жовтня
У Києві розпочалися переговори між гетьманським урядом і делегацією Криму щодо умов входження півострова до складу Української Держави.

6 жовтня
Урочисто відкрито Київський державний український університет.

16 жовтня
Гетьман П. Скоропадський видав Універсал про відродження козацтва.

З'їзд борошномелів Таврії ухвалив рішення про приєднання Криму до України.

17 жовтня
Затверджено постанову про організацію добровільних дружин для підтримання правопорядку.

18 жовтня
Робинний з'їзд у Симферополі ухвалив рішення про приєднання Криму до України.

21 жовтня
Гетьман П. Скоропадський прийняв надзвичайну місію Кубанського крайового уряду на чолі з полковником В. Ткачовим.

1 листопада
У Владивостоці відбувся Четвертий Український далекохідний з'їзд, який ухвалив звернення до народів світу про право українського народу на самовизначення.

8 листопада
Німецька окупаційна влада передала кораблі Чорноморського флоту Українській Державі.

11 листопада
У Ялті утворено Українську крайову раду в Криму.

У перший день правління гетьмана П. Скоропадського було ухвалено низку законів, які визначали тимчасовий устрій Української Держави — про гетьманську владу, віру, права та обов'язки українських козаків і громадян, Раду Міністрів, Комітет фінансів і Генеральний суд.

Литвин Дев. Юрій. Лейба Олександр.
1918 рік

Грамота
до всього Українському народу.
Громадяни України!

II Скоропадський універсали українцям II Імператору II Польщі
1918 р.

II Скоропадський Універсали українцям — Липська Битва
1918 р.

Фейр Іванусь — Голова Уряду Української Держави
1918 р.

Шлях на Скоропадський з'їзд у селі Іванівці. Група прохорин і шпиталь Івана Політовського. Октябр 1918 р.

Німецький вагони на Хрестинці
Кіев, 1918 р.

Список Половине чинівшии Верховнодержавної Урядови

17

ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ.

Матеріали тематичної виставки

ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

ДОБА ДИРЕКТОРІЇ

1920 р.
8 лютого
Видано наказ Головної Команди Армії УНР про формування у Бересті 6-ї стрілецької дивізії під командуванням Марка Безручка.

11 лютого
Видано наказ Головної Команди Армії УНР про формування 4-ї стрілецької дивізії під командуванням О. Шандарова.

14 лютого
Новий Голова Уряду УНР І. Масиця вибув до армії, що перебувала у Польську Замостський похід.

25-26 квітня
У Варшаві підписано політичну і військову конвенції між урядом УНР і Польщею, яким передбачалося залишення за Польщею Східної Галичини, Холмщини, Поділля та Волині, загальною площею 162 тис. кв. з населенням 11 млн., у тому числі 9 млн. українців. І надалі поляками політично і військово домілювали УНР у відношенні української державності на схід від Збруча.

25 квітня
Період у частині польських та українських переселенців на проти-більшовицькому фронті.

25 березня
Виданням урядом Естонії незалежності УНР.

26 березня
Виданням урядом Латвії незалежності УНР.

5 травня
Закордонним Першого Зинкового походу.

7 травня
Залишення Києва від більшовиків українсько-польськими військами.

16 травня
У Вінниці відбувся зустріч голови Польської держави Ю. Пілсудського з головою Директорії С. Петлюрою та членами Уряду УНР.

19-26 липня
Оборона бої Армії УНР на лінії р. Збруч, що стримали більшовицький наступ на Львів.

УРОЧИСТА ОБІТНИЦЯ ДИРЕКТОРІЇ У.Н.Р.

10 Директорія Української Народної Республіки здійснює провідну політику держави, що вимагає стійкої воля і духа. У цей час в Україні існує велика війна між українською державою та більшовицькою армією. Директорія повинна бути готова до боротьби з будь-якою загрозою, яка погрожує українській державності.

НАРОДІ УКРАЇНИ
Сьогодні ми стоїмо на борозні, на межі великого краху. Державі ми приносимо щирою любов'ю стійкість, доброту, вірність служінню своєї державі. Ми приносимо боротьбу, доки не зможемо народ наш виставити на перший план. Сьогодні ми боремося, доки не зможемо народ наш виставити на перший план. Сьогодні ми боремося, доки не зможемо народ наш виставити на перший план.

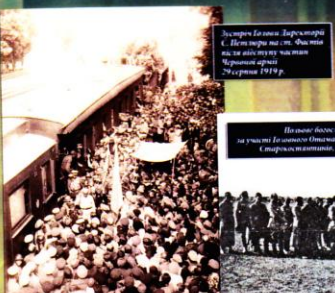
Висока Директорія У.Н.Р.
К. Масиця, Ф. Шандаров, С. Петлюра

Висока Директорія У.Н.Р.
К. Масиця, Ф. Шандаров, С. Петлюра

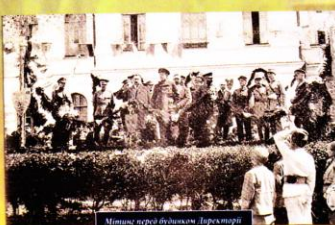
Обітниця присяги військам Директорії УНР
Качини, Подільська, серпень 1919 р.

Військова обітниця на участі Головного Отамана і членів Уряду УНР
Сторожківщина, серпень 1919 р.

Складання присяги Східними стрільцями
Сторожківщина, осінь 1919 р.

Митинг перед будівлею Директорії
в Києві, Київщина, 1 травня 1920 р.

Голови Ради Народних Міністрів часів правління Директорії УНР

В.М. Винник
(серпень 1918 - лютий 1919 р.)

С.С. Остапенко
(липень - квітень 1919 р.)

К.М. Мартин
квітень - серпень 1919 р.

Відхід українців на прибуття Головного Отамана Армії УНР С. Петлюри і польських унтер-офіцерів Раїо-Сімеї
19 травня 1920 р.

20 серпня
Героїчний спротив дивізії Марка Безручка під Замостям, що зупинив наступ більшовицьких військ на Варшаву і дав можливість полякам вдарити у фланг армії Тухачевського.

27 серпня
Контрнаступ Армії УНР від Замостя з переходом на Поділля.

31 серпня
З'їзд представників українських військових організацій у Празі закликав емігрантів повертатися в Україну і боротися до кінця за її повну незалежність.

19-18 вересня
Розгром 14-ї більшовицької армії зі звільнення території між Дністром і Збручем.

19 вересня
Звільнення Тернополя від більшовицьких військ.

27 вересня
Вступ до Прокошова Армії УНР.

18 жовтня
За ініціатиивою Варшави відбулося перемир'я на радянсько-польсько-українському фронті.

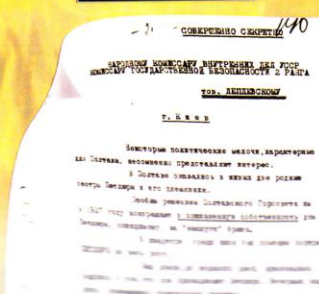
8 листопада
На нараді в Ягтушків С. Петлюри з урядом та вищим командуванням армії ухвалено рішення негайно підготувати закон про передисловання та евакуацію його в найближчий час і розпочати з 12 листопада наступ проти більшовицької армії. Ухвалено відозву до українського народу «До останнього бою» - Голова Директорії С. Петлюра звернувся до керівника Польської держави Ю. Пілсудського про врегулювання непорозуміння на території, зайнятій поляками.

10-21 листопада
Контрнаступ більшовицької армії. Оборони бої Армії УНР.

12 листопада
Директорія видала закон про тимчасове верховне правління та порядок законодавства в УНР.

14 листопада
Уряд УНР під натиском більшовицьких військ перейшов за Збруч.

21 листопада
Армія УНР через відсутність боєприпасів і амуніції змушена перейти за р. Збруч, де була інтернована у польських таборах.

СОВІЄТСЬКО СЕКРЕТНО 1490

НАРОДНОМУ КОМУНІСТАМУ ВЕРТЕРИНСЬКА БЕД ПОР ПОЛСЬКОМУ ГОСУДАРСТВУ БЕЗОПАСНОСТІ З РАЙО

ТОБ, ВЕРТЕРИНСЬКОМУ

Т. К. В. В. В.

Завданням української держави, характерним для Східної Європи, є забезпечення безпеки держави. В Україні це означає в першу чергу безпеку держави з її територією.

Українська держава повинна бути готова до боротьби з будь-якою загрозою, яка погрожує українській державності.

ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ.

Матеріали тематичної виставки

«II»

ПЕРША ОКУПАЦІЯ УКРАЇНИ

1917-1918

24 січня
Окупація більшовицькими військами м. Житомира, червоногвардійські загони під командуванням П. Євдокіма, що ввели наступ на Полтаву, Київ, зайняли ст. Ровенки.

Ніч з 24 на 25 січня
Поголошено Червоної Універсальної УНР і незалежність Української Народної Республіки.

25 січня
Заряження атаману Українського гайдамацького Коша Слободянщини С. Петлюри, атаман штабу Коша О. Славенського та його помічника О. Удовиченка до населення України вступати до лав коша, щоб захистити Україну від більшовиків.
Більшовики окупували м. Лубни.

27 січня
Після короткого бою червоногвардійці з частини Центральної Радою оголошено в Миколаєві.

27-28 січня
У Харкові відбувся 4-й з'їзд рад Донецько-Криворізької області, на який прибули 74 делегати з ієрархічним голосом (48 більшовиків, 5 меншовиків, 19 лівих есерів, 2 лозарівників). З'їзд більшовицького гомінізму про утворення Донецько-Криворізької радянської республіки як федеративної частини РСФРР. Вона виключає території Харківської, Катеринославської, частини Херсонської губерній з деяких районів області Війська Донського.

28 січня
З'їздом сили червоногвардійських загонів з РСФРР та Чернівецькими прибули підрозділи УНР і вперше залишили м. Котлики і ст. Балчан. Вони вступили в напрямку ст. Крути.

29 січня
Відбувся бій українських підрозділів і об'єднаних російських військ поблизу ст. Крути. У ньому брали участь київські студенти гімназистів і юнаки 1-ї української військової школи ім. Б. Хмельницького — всього до 600 чол. Їм протистояли значні сили російського війська. 1300 багнетів колони П. Євдокіма (1-а армія), що вела наступ від Полтави, загони Р. Берзіна (2-а армія) — до 3500 багнетів, які до цього вели бойові операції на Чернівецьщині, та підрозділи С. Кудинського (3-я армія) — до 800 багнетів і м. Бій тривав увесь день. Не маючи боєприпасів, українські підрозділи почали відступ до ешелону. Захоплених у полон студентів і гімназистів, всього 27 чоловік, за наказом П. Євдокіма було розстріляно.

3 Інструкції В. Леніна представникам російської делегації на переговорах у Бересті: «... Совет Комиссаров советует не поддаваться на провокации Киевской Рады, не вводить ей, выставившей воздушную, организационную и наиболее решительно против Румынского контрреволюционного командования, против каландарцев и пособников Киевской Рады...»

3 Інструкції В. Леніна більшовицьким командирам в Україні: «... немедленная эвакуация хлеба и металла на восток, организация подпольных групп, беззастенчивая парализация инициативы на Украине наших частей на украинский лад... такова теперь задача. Нужно запретить Антонову называть себя Антоновым Освенком... Он должен называться просто Освенком. То же самое нужно сказать о Муравьеве (если он останется на посту) и других...»

Більшовики продовжили колоніальну політику царської Росії щодо України, адже йшлося про донецьке вугілля, криворізьку залізну руду, нікопольський марганець, запорізьку та херсонську пшеницю, торгові порти Північного Причорномор'я. Без них новітні окупанти не уявляли Росії як імперії.

Із телеграм командира більшовицьких військ І. Вацетиса до В. Антонова-Овсєнка: «Завданням в Україні настільки великі, що для їх вирішення потрібно декілька армій. Це під силу лише військам РСФРР...»

Із виступу Г. П'ятакова, одного з лідерів українських більшовиків: «Мы должны отказаться от лозунга «самоопределения наций». Сейчас идет борьба за утверждение диктатуры пролетариата на Украине, а вы знаете отлично, что судьба Украины представляет громадный интерес не только для рабочих масс этой страны, а и для рабочих масс России, Латвии, Белоруссии и остальных советских республик...»

5 лютого
Командуючий військами А. Муравков віддав наказ про загальний наступ на Київ.

7 лютого
Відбувалося останнє засідання 9-ї сесії Центральної Ради, на якому розглядалося питання про примирення з більшовиками, які вступили підійшли до Києва і обстрілювали місто з гармат.

Із інструкції Л. Троцького більшовицьким агітаторам-комуністам в Україні: «Помните также, что так или иначе, а нам не обходимо вернуть Украину России. Без украинского угля, железа, руды, хлеба, соли, Черного моря Россия существовать не может, она задохнется, а с ней и Советская власть, и мы с вами... И на одну минуту не забывайте, что Украина должна быть нашей, нашей она будет только тогда, когда будет советской, а Петлюра вышиблен из памяти народа навсегда...»

10 лютого
Народний секретаріат України в телеграмі РНК РСФРР повідомив про захоплення Києва і переїзд суди українського радянського уряду з Харкова.

12 лютого
Радянський уряд України переїхав з Харкова до Києва, де днів до 28 лютого, а вже під час наступу німецьких та австро-угарських військ він переїздив до Полтави, Катеринослава, Таганрога.

14 лютого
Радянські сили Південно-Західного фронту (гвардійські Московський і Кримський полки — близько 1000 багнетів) та червоногвардійські загони підійшли до м. Бердичева. Українські військові частини змушені скласти зброю.

18 лютого
Німечки війська під командуванням генерала А. Лінггена почали наступ на Україну на підставі укладеної угоди про надання військової допомоги Українській Народній Республіці.

21 лютого
Німечки війська вступили до Новоград-Волинська. У Сарнах відбулось засідання Ради народних міністрів УНР, де розглядалась стратегія антибільшовицького наступу, у центрі фронту ведуть наступ німецькі частини, правий фланг їх забезпечує атаман К. Прісовський, лівий — загиб С. Петлюри.

27 лютого
Більшовиками створено Радуні народних комісарів Донкиєвасу, очолену Артемом (Ф. Сергєєвим).

4 травня
РНК РСФРР оголосила лист колекції Верховного головнокомандувача окупованими військами В. Антонова-Овсєнка, у якому повідомлялось, що всім доводиться використовувати всі сили, щоб зупинити наступ німецьких військ на Україну. РНК РСФРР заявила, що не визнає ніяких угод з німцями.

30 січня
Підрозділи УНР залишили Фастів, до якого вступили червоногвардійські загони.

31 січня
Окупація більшовицькими військами м. Одеси.

1 лютого
Військові підрозділи УНР після тривалих боїв залишили Чернівці.

2 лютого
Народний Секретаріат УСРР прийняв декрет «Про організацію народної революційно-соціалістичної армії на Україні — Червоного козацтва».

3 лютого
Війська 2-ї революційної армії під командуванням Р. Берзіна зайняли містечко Бровари.

4 лютого
Об'єднані сили російських військ, головний кістяк яких становила 1-а армія під командуванням П. Євдокіма після короткого бою оволоділи ст. Дарницю — передмістям Києва і вийшли до Дніпра. Важка артилерія відкриває прицільний вогонь по весту Червоногвардійців і сподіваючись захопити міст через Дніпро. Увечері на стандартній проїждній частині 2-ї революційної армії загони Червоного козацтва, ними командували В. Прісовський, який загинув на цьому бою, та Д. Дігиря, який потрапив у полон. Після цього бою Червоногвардійці вийшли з Дніпра.

3 Інструкції В. Леніна представникам російської делегації на переговорах у Бересті: «... Совет Комиссаров советует не поддаваться на провокации Киевской Рады, не вводить ей, выставившей воздушную, организационную и наиболее решительно против Румынского контрреволюционного командования, против каландарцев и пособников Киевской Рады...»

3 Інструкції В. Леніна більшовицьким командирам в Україні: «... немедленная эвакуация хлеба и металла на восток, организация подпольных групп, беззастенчивая парализация инициативы на Украине наших частей на украинский лад... такова теперь задача. Нужно запретить Антонову называть себя Антоновым Освенком... Он должен называться просто Освенком. То же самое нужно сказать о Муравьеве (если он останется на посту) и других...»

Із телеграм командира більшовицьких військ І. Вацетиса до В. Антонова-Овсєнка: «Завданням в Україні настільки великі, що для їх вирішення потрібно декілька армій. Це під силу лише військам РСФРР...»

Із виступу Г. П'ятакова, одного з лідерів українських більшовиків: «Мы должны отказаться от лозунга «самоопределения наций». Сейчас идет борьба за утверждение диктатуры пролетариата на Украине, а вы знаете отлично, что судьба Украины представляет громадный интерес не только для рабочих масс этой страны, а и для рабочих масс России, Латвии, Белоруссии и остальных советских республик...»

5 лютого
Командуючий військами А. Муравков віддав наказ про загальний наступ на Київ.

7 лютого
Відбувалося останнє засідання 9-ї сесії Центральної Ради, на якому розглядалося питання про примирення з більшовиками, які вступили підійшли до Києва і обстрілювали місто з гармат.

Із інструкції Л. Троцького більшовицьким агітаторам-комуністам в Україні: «Помните также, что так или иначе, а нам не обходимо вернуть Украину России. Без украинского угля, железа, руды, хлеба, соли, Черного моря Россия существовать не может, она задохнется, а с ней и Советская власть, и мы с вами... И на одну минуту не забывайте, что Украина должна быть нашей, нашей она будет только тогда, когда будет советской, а Петлюра вышиблен из памяти народа навсегда...»

10 лютого
Народний секретаріат України в телеграмі РНК РСФРР повідомив про захоплення Києва і переїзд суди українського радянського уряду з Харкова.

12 лютого
Радянський уряд України переїхав з Харкова до Києва, де днів до 28 лютого, а вже під час наступу німецьких та австро-угарських військ він переїздив до Полтави, Катеринослава, Таганрога.

14 лютого
Радянські сили Південно-Західного фронту (гвардійські Московський і Кримський полки — близько 1000 багнетів) та червоногвардійські загони підійшли до м. Бердичева. Українські військові частини змушені скласти зброю.

18 лютого
Німечки війська під командуванням генерала А. Лінггена почали наступ на Україну на підставі укладеної угоди про надання військової допомоги Українській Народній Республіці.

21 лютого
Німечки війська вступили до Новоград-Волинська. У Сарнах відбулось засідання Ради народних міністрів УНР, де розглядалась стратегія антибільшовицького наступу, у центрі фронту ведуть наступ німецькі частини, правий фланг їх забезпечує атаман К. Прісовський, лівий — загиб С. Петлюри.

27 лютого
Більшовиками створено Радуні народних комісарів Донкиєвасу, очолену Артемом (Ф. Сергєєвим).

4 травня
РНК РСФРР оголосила лист колекції Верховного головнокомандувача окупованими військами В. Антонова-Овсєнка, у якому повідомлялось, що всім доводиться використовувати всі сили, щоб зупинити наступ німецьких військ на Україну. РНК РСФРР заявила, що не визнає ніяких угод з німцями.

ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ.

Матеріали тематичної виставки

ДРУГА ОКУПАЦІЯ УКРАЇНИ

1918—1919

11 листопада
Раднарком РСФРР видає директиву Реввійськраді республіки у декляраційній формі підготувати війська для надання допомоги у встановленні радянської влади в Україні. У зв'язку з укладенням Брестського договору Росія вирішила відкрито вступитися в кид поєди в Україні.

17 листопада
Рішенням ЦК РКП(б) та РНК РСФРР створено Реввійськкоманду Окремої групи військ Курського напрямку (військового Українського фронту) у складі В. Антонова-Овсієнка, В. Затонського та Й. Сталіна.

3 грудня
З Харківщини повідомили про заповнення більшовицьким Гайдацького повіту.

19 листопада
Російські війська окупували Ямпіль та купів Михайлівський і сільські млини навколо Гайдука.

1919 рік
3 січня
Окупація більшовицькими м. Харкова.

3—4 січня
Нота протесту уряду УНР уряду РСФРР з приводу встановлення радянських військ на території України.

4 січня
Реввійськкоманд РСФРР в Москві ухвалила рішення про створення Українського фронту на базі групи військ курського напрямку.

6 січня
Видовід РНК РСФРР на ноту протесту уряду УНР від 3 і 4 січня, в якій стверджується, «ніякого війська Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки в Україні немає. Восна акція на українській території в цей момент проводиться поміж військом Директорії та військами українського радянського уряду, який є цілком незалежний». Водночас, було висловлено згоду прийняти в Москві представника уряду УНР для ведення переговорів, якщо уряд України виступить проти англо-французького та американського імпералізму.

9 січня
Уряд УНР видає універсал, в якому спростував твердження Москви, ніби в Україні воює військо незалежного робітничо-селянського уряду України. Директорія кваліфікувала дії РСФРР як протиправні і в ультимативній формі вимагала протягом 48 годин відповісти, чи згоден уряд Радянської Росії припинити військові дії і вивести свої війська за українські межі.

10 січня
Відповідь наркома закордонних справ РСФРР Г. Чичеріна на ультиматум Уряду УНР. У ній стверджувалося, що серед військ, які воюють проти Директорії, немає російських частин. Боротьбу веде українська Червона армія, яка підкоряювана радянському уряду України.

12 січня
Окупація Чернігова і встановлення там радянської влади.

13 січня
Наказ Реввійськкоманди Українського фронту про створення групи військ харківського напрямку (Харківської групи військ). Виділ внутрішніх справ Тимчасового робітничо-селянського уряду України видає розпорядження рекомендації та радам про ліквідацію «буржуазного» державного апарату та відновлення радянських органів влади.

14 січня
Оприлюднення низки декретів Тимчасового робітничо-селянського уряду України, якими встановлювалися радянська форма влади в Україні: про організацію влади на місцях, утворення Військової ради Української радянської армії, про організацію Всеукраїнської Надзвичайної комісії. Публікація декрету про присвоєння республіці назви Українська Соціалістична Радянська Республіка (УСРР).

Перша половина січня
Отаман Зелений (Д. Терпільо), командир Дніпровської дивізії Республіканських військ УНР, перейшов на бік радянської влади. Призначений командиром 1-ї Київської радянської дивізії, сприяв захопленню Києва частинами Червоної армії.

16 січня
На засіданні ЦК РКП(б) у Москві розглянуто питання про стан в Україні та ухвалено рішення про направлення в Україну відповідальних партійних працівників. Ухвалення Тимчасовим робітничо-селянським урядом України у Харкові декрету про націоналізацію цукрових заводів. Директорія оголосила стан війни з РСФРР.

У грудні 1918 р., більшовицька армія, на чолі з В. Антоновим-Овсієнком, Й. Сталіним і В. Затонським без оголошення війни розпочала наступ з Курська на Україну.

Другий більшовицький наступ на Україну (грудень 1918—червень 1919 рр.)

17 січня
Опубліковано постанову Тимчасового робітничо-селянського уряду України у Харкові про утворення волосних і сільських комітетів бідноти. Початок переговорів між делегацією УНР (голова С. Мазуренко) і РНК РСФРР (Д. Мануйльський). Обговорення поставленого українською делегацією питання про припинення наступу російських радянських військ в Україні було заблоковано російською стороною, яка запропонувала укласти пакт про спільну боротьбу проти експедиційних військ Антанті. Вовеликого війська Донського та Денкіна.

19 січня
Окупація Полтави частинами Червоної армії.

22 січня
Публікація декрету Тимчасового робітничо-селянського уряду України про націоналізацію банків.

25 січня
Публікація декрету Тимчасового робітничо-селянського уряду України про призначення Х. Раковського головою уряду. Ухвалення Тимчасовим робітничо-селянським урядом України декларації про необхідність об'єднання УСРР і РСФРР на засадах соціалістичної федерації.

27 січня
Окупація частинами російської армії Катеринослава.

1 лютого
Більшовицька армія захопила м. Кременчук.

5 лютого
Ухвалення РНК УСРР декрету про вилучення залишків хліба і введення твердих цін на нього.

6 лютого
Окупація більшовицькими Єлизаветград.

7 лютого
Ухвалення РНК УСРР декрету про організацію робітничо-селянської міліції.

10 лютого
Директорія у Вінниці ухвалила рішення перервати переговори з РНК РСФРР, оскільки армія на чолі з конструктивним керівництвом.

15, 12 лютого
Ухвалення РНК УСРР декрету про призначення Г. Савченка головою уряду УСРР.

Катамаранський автомобіль Червоної армії 2 лютого 1919 р.

Більшовицькі солдати на сформованому марші в Києві 2 лютого 1919 р.

Лінійна частина Червоної армії с. Чаломська, Харківський губ. березень 1919 р.

Катамаранський батальйон Червоної армії 1918 р.

Більшовицькі солдати в окопах 22 грудня 1918 р.

Більшовицькі солдати в окопах 22 грудня 1918 р.

Військові дії російських окупаційних військ супроводжувалися жорстокими катуваннями, масовими розстрілами, продовольчими реквізиціями, тотальним нищенням культури і духовності.

Утворення УСРР

Окремі губернії:	Окремі губернії:	Окремі губернії:
Київська	Харківська	Дніпропетровська
Чернігівська	Сумська	Львівська
Полтавська	Хмельницька	Волинська
Кіровоградська	Черкаська	Рівненська
Житомирська	Полтавська	Київська
Львівська	Хмельницька	Волинська
Рівненська	Черкаська	Полтавська
Київська	Полтавська	Київська

ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ.

Матеріали тематичної виставки

ДРУГА ОКУПАЦІЯ УКРАЇНИ

1918-1919

2 березня
Публікація декрету РНК УСРР про мобілізацію до лав Радичеської Червоної армії і про вступ до неї всіх чоловіків.

5 березня
Нота повноважного представника УНР Г. Сидоренка Паризькій мирній конференції з приводу рішення на її першому засіданні про припинення Карпатської України та включення України (УНР) і цю спробу Польщі, Румунії та Чехословаччини протвердити на її місці свій режим, зупинити опір українського народу.

18 березня
Окупація російськими військами м. Вінниця.
Нота повноважного представника УНР Паризькій мирній конференції з протестом проти окупації Румунією Буковини і застосування щодо українського населення жорстокого окупаційного режиму.

23 березня
Директорія генерала В. Вагнера (з Москви) командувачу Українською армією в Антанту. Основну з метою просуватися до кордонів Галичини та Буковини, щоб «встановити безпосередній зв'язок з радичеськими військами Угорщини».

27 березня
Нота повноважного представника УНР Паризькій мирній конференції від 9 березня, що наголошувала на збереженні єдності Росії, наголосувалося право України на національне самовизначення, порушувалося питання про допущення делегатів УНР до участі в конференції та негативне визнання незалежності УНР.

2 квітня
Ухвалення РНК УСРР постанови про призначення головою ВУЧК М. Лаврца.

4 квітня
Нота протесту повноважного представника УНР Г. Сидоренка Паризькій мирній конференції з приводу збройного нальоду Польщі на українські землі — Холмищину, Підляшшя, Полісся, Волинь, та політичної і матеріальної підтримки Антантою дій Польщі.

6-9 квітня
Пленум ЦК КП(б)У, на якому було розглянуто питання про боротьбу з куркульською контрреволюцією (саме таке визначення у більшовицькій термінології дістав селянський повстанський антикомуністичний рух).

12 квітня
Ухвалення РНК УСРР декрету про хлібну розверстку. Ним було узаконено використання продуктів харчування в українського селянства.

13 квітня
Окупація частинами Червоної армії м. Ялти.

15 квітня
Публікація декрету ЦВК Рад України про створення Верховного революційного трибуналу при ЦВК Рад України.

23 квітня
На засіданні Політбюро ЦК РКП(б) розглянуто питання про укріплення «військової єдності» між РСФРР та УСРР.

29 квітня
Возни військ Червоної армії до Севастополя.

30 квітня
Згідно з постановою ЦВК Рад України створено Ради робітничо-селянської оборони України на чолі з Х. Раковським.

6 травня
Опублікування декларації Тимчасового робітничо-селянського уряду Криму, де проголошувалася Кримська Соціалістична Радянська Республіка.

7 травня
Ухвалення РНК УСРР декрету про знищення пам'ятників, споруджених на честь царів та їхніх сатрапів.

11-12 травня
Формування Червоною армією Дністра та наступ її з метою надання допомоги Радичеській Угорщині.

14 травня
Початок наступальної операції польської армії під командуванням генерала Ю. Галлера на території північно-західної Волині проти частин Дієвої армії УНР та УГА. Евакуація Північного фронту змусила уряд УНР та Директорію евакуюватися із Радивилова на територію ЗОУНР — до Красног. Золочева, а згодом Тернополя.

17 травня
Ухвалення РНК УСРР декрету про передачу майна монастирських, церковних та інших релігійних установ у видання Народного комісаріату соціального забезпечення.

18 травня
Ухвалення ЦВК Рад України постанови про необхідність об'єднання військових і матеріальних ресурсів радичеських республік.

20 травня
Переговори дипломатичної місії УНР, очоленої полковником Шевчуком, з командувачем армії Ю. Галлера про припинення воєнних дій та укладення перемир'я. Переговори не мали позитивних наслідків.

28 травня - 3 червня
Наступ Армії УНР на більшовицькому фронті, вихід її на лінію Старокостянтинів — Проскурів — Кам'янець-Подільський (6 червня).

30 травня
Затвердження ВУЦВК положення про Всеукраїнську та місцеві надзвичайні комісії.

1 червня
Ухвалення ЦВК (у Москві) спільно з представниками Білорусії, Литви та України декрету про об'єднання збройних сил радичеських республік.

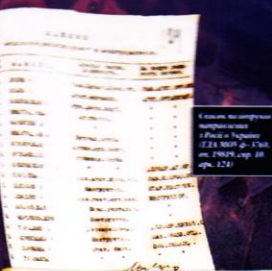
2 червня
Здобуття Тернополя польськими військами, що змусило Уряд УНР терміново перейти на станцію Богданівку.

20 червня
Підписання військовою делегацією УНР, на чолі з генералом С. Дашевським, тимчасового договору з поляками про припинення воєнних дій. Між воюючими сторонами встановлювалася дипломатична лінія (вона Дашевська).

28 червня
ЦВК Рад України прийняв постанову про...

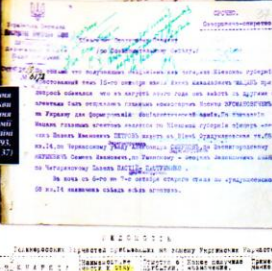
Сторонники української державності в Україні направилися до Києва з російськими військовими округами.

Сторонники української державності в Україні направилися до Києва з російськими військовими округами.

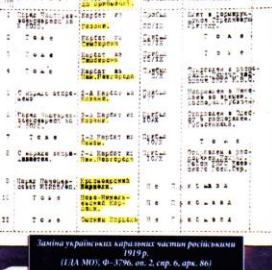
Протестні акції в Києві, 6 червня 1919 р.

Матеріальні документи для формування української державності в Україні (11.11.1919, м. 2, с. 10, арх. 17).

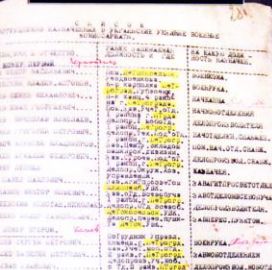
Матеріальні документи для формування української державності в Україні (11.11.1919, м. 2, с. 10, арх. 17).

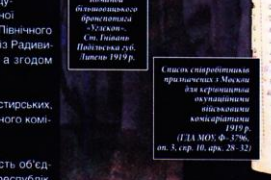
Матеріальні документи для формування української державності в Україні (11.11.1919, м. 2, с. 10, арх. 17).

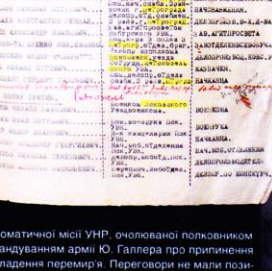
Матеріальні документи для формування української державності в Україні (11.11.1919, м. 2, с. 10, арх. 17).

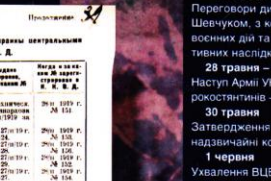
Матеріальні документи для формування української державності в Україні (11.11.1919, м. 2, с. 10, арх. 17).

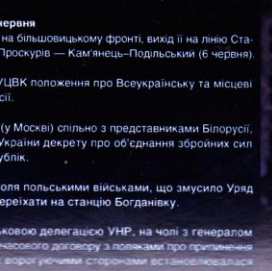
Матеріальні документи для формування української державності в Україні (11.11.1919, м. 2, с. 10, арх. 17).

Матеріальні документи для формування української державності в Україні (11.11.1919, м. 2, с. 10, арх. 17).

Матеріальні документи для формування української державності в Україні (11.11.1919, м. 2, с. 10, арх. 17).

Матеріальні документи для формування української державності в Україні (11.11.1919, м. 2, с. 10, арх. 17).

СПИСОК				Примітки
№	Прізвище, повне ім'я	Дія місце проживання	Вік	Висновок
1	Трохимчук Михайло	Дія місце проживання	Львівська губернія	Висновок
2	Гонимович Іван	Дія місце проживання	Львівська губернія	Висновок
3	Сидоренко Петро	Дія місце проживання	Львівська губернія	Висновок
4	Сидоренко Іван	Дія місце проживання	Львівська губернія	Висновок
5	Сидоренко Іван	Дія місце проживання	Львівська губернія	Висновок
6	Сидоренко Іван	Дія місце проживання	Львівська губернія	Висновок
7	Сидоренко Іван	Дія місце проживання	Львівська губернія	Висновок
8	Сидоренко Іван	Дія місце проживання	Львівська губернія	Висновок
9	Сидоренко Іван	Дія місце проживання	Львівська губернія	Висновок
10	Сидоренко Іван	Дія місце проживання	Львівська губернія	Висновок
11	Сидоренко Іван	Дія місце проживання	Львівська губернія	Висновок
12	Сидоренко Іван	Дія місце проживання	Львівська губернія	Висновок
13	Сидоренко Іван	Дія місце проживання	Львівська губернія	Висновок
14	Сидоренко Іван	Дія місце проживання	Львівська губернія	Висновок
15	Сидоренко Іван	Дія місце проживання	Львівська губернія	Висновок
16	Сидоренко Іван	Дія місце проживання	Львівська губернія	Висновок
17	Сидоренко Іван	Дія місце проживання	Львівська губернія	Висновок
18	Сидоренко Іван	Дія місце проживання	Львівська губернія	Висновок
19	Сидоренко Іван	Дія місце проживання	Львівська губернія	Висновок
20	Сидоренко Іван	Дія місце проживання	Львівська губернія	Висновок

ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ.

Матеріали тематичної виставки

«14»

ТРЕТЯ ОКУПАЦІЯ УКРАЇНИ

1919–1920

22 грудня
Видання Воєнкрескомом тимчасового положення про організацію радянської влади в Україні.

грудень
Притуття Воєнкрескомом до Харкова, який до червня 1934 р. став столицею України.
Створення при Воєнкрескомі Центрального управління надзвичайної комісії по боротьбі з контрреволюцією, спекуляцією і посяганнями злочинцями (Цуп-наслідничком).

4 січня
Окупація частинами російської армії Маріуполя.

21 січня
Ухвалення РНК РСФФР і Воєнкрескомом постанови про створення Української радянської трудової армії.

21 січня
Ухвалення Воєнкрескомом декларації про військову політику радянської влади в Україні.

27 січня
Ухвалення Воєнкрескомом постанови про дію на території України всіх декретів РСФФР.

3 лютого
Окупація більшовицькими Миколаєва та Херсона.

7 лютого
Захоронення окупаційною армією м. Одеси.

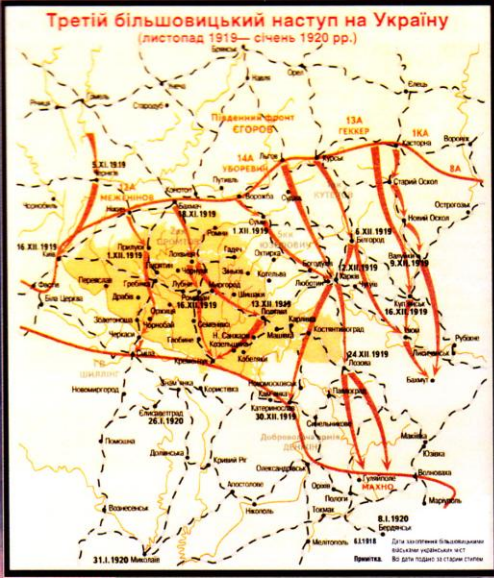
26 лютого
Ухвалення РНК УСРР закону про хлібну розкладку.

28 лютого
Наказ командувача Південно-Західного фронту про службу начальниками фронтового тилу, завданням якої була боротьба із селянським повстанським рухом по всій Україні.

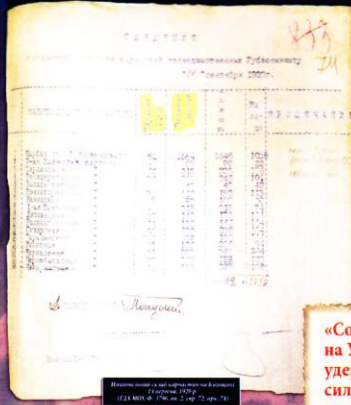

Александр Борзов і М. Фрук

У березні 1921 р. командувачем більшовицькими військами в Україні М. Фруком відзначено: «85% особового складу червоної армії в УСРР складало великороси, 9% — українці, 8% — поляки, білоруси, татари, євреї, німці та інші».

Третій більшовицький наступ на Україну
(листопад 1919 — січень 1920 рр.)

Міжнародна Українська Рада
Українська Республіка
1221 Київ, вул. Т. Шевченка, 76

«Советская власть на Украине смогла удержаться лишь силою Москвы, великорусских коммунистов Красной Армии»
Л. Троцкий, 1920 р.

Інтернаціоналістська армія в Україні, 1920 р.

3 квітня
Ухвалення РНК УСРР декрету про націоналізацію всіх колишніх казенних, монастирських, удільних, миських і поміщицьких лісів.

26 травня — 17 червня
Початок контрнаступу більшовиків. Проведення Київської наступальної операції.

7 червня
Переїзд Уряду УНР з Вінниці до Жмеринки, згодом до Проскурова.

12 червня
Окупація Києва частинами Червоної армії.

13 червня — 13 липня
Відступ Армії УНР за р. Збруч, спричинений проривом 1-ю Кінною армією С. Будьонного фронту 6-ї польської армії. Оборонні бої Армії УНР по лінії р. Збруч.

8 липня
Створення першого крайового органу радянської влади в Східній Галичині — Галицького революційного комітату (Галревкому).

11 липня
Нота міністра закордонних справ Великої Британії лорда Дж. Керзона радянському уряду, в якій від імені Антанти в ультимативній формі пропонувався зупинити наступ Червоної армії і укласти перемир'я з Польщею та Врангелем.

1 серпня
Ухвалення Галицьким революційним комітетом декрету про встановлення радянської влади в Галичині.

24 серпня
Ухвалення РНК УСРР закону про хлібну розсервірку за урожаєм 1920 р.

Швидкий наступ на обороні з польськими військами в Україні, 1920 р.

15 — 18 вересня
Форсування Армією УНР Дністра, перехід у наступ, розгром 14-ї армії, звільнення від радянських військ території між Дністром і Збручем. Вступ українсько-польських військ до Тернополя.

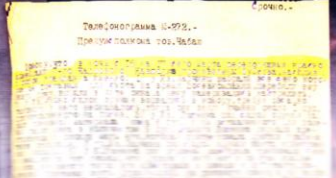
27 вересня
Вступ частин Армії УНР до Проскурова. Взяття ними в полон 2 800 червоноармійців та 4-х бронепотягів.

12 жовтня
Зрада поляками української сторони. Підписання у Ризи між РСФФР і УСРР, з одного боку, та Польщею — з іншого, угоди про перемир'я і попередні умови миру.

21 листопада
Остаточне залишення Урядом УНР власної землі, переїзд на територію Польщі. Переїзд залишків Армії УНР за р. Збруч та її інтегрування польською владою.

4 грудня
Ухвалення РНК УСРР постанови про поліпшення продовольчої справи.

28 грудня
Ухвалення РНК УСРР і командувачем усіх Збройних сил України М. Фруком постанови про поділ України на військові округи для боротьби з повстанським рухом.

Телеграма до Радянської України, 1920 р.

із скарг селян:
«Слушали доповіді з місц. Поступили следующие заявления: с. Бабинец — красноармейцы чинят безобразия, ломают в постройках замки и т. п. с. Новая Буда — вывезли материал для постройки новой школы, войска его растаскивают, забирают все поголовно подводы возить дрова; с. Голоскопыля — войска безобразят и ломают замки; с. Майданова — войска забирают хлеб и фураж; с. Галенка — войска бесчинствуют и ломают замки; с. Каналы — войска таскают бесчинства, грабят; с. Крайний Рог — войска бесчинствуют вместо предъявления документов предъявляют приклады; Старая Буда — красноармейцы самовольно заставляют с селянскими властями; Горболенка — бесчинства войска невозможно описать; с. Залужье — войска жестоко бесчинствуют, грабят, выжигают и убивают».

